

Økonomi og ledelse

Gør opstarten nem og tryk for den unge medarbejder på landbruget

Landbruget har brug for at kunne tiltrække unge, når de står over for et karrierevalg. Landbruget har meget at tilbyde de unge. En undersøgelse viser, at der er en række forhold, som er vigtige for de unge, når arbejdspladsen tager imod en ny medarbejder.

Manual

Vi spurgte 100 landbrugselever om deres erfaringer fra opstarten på et nyt praktiksted.

Som så mange andre erhverv, har vi i landbruget brug for at kunne tiltrække de unge, der står på kanten af et karrierevalg. Landbruget er i enorm udvikling, og vi har meget at tilbyde de unge, men det er samtidig vigtigt, at en række basale forhold er på plads, når arbejdspladsen tager imod en ny ung medarbejder. Vores undersøgelse peger på 4 overordnede temaer, der er vigtige for de unge:

- En forberedt modtagelse og opstart
- Forventningsafstemning og ansvar for opgaver
- Sikre arbejdsforhold
- Trivsel og samarbejde

[https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?
token=382988ca5e9ceb2106e86682fae63e82&source=embed&photo%5fid=91585645&autoPlay=0](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=382988ca5e9ceb2106e86682fae63e82&source=embed&photo%5fid=91585645&autoPlay=0)

Lad den nye medarbejder blive 'en del af holdet'

De unges kendskab til arbejdspladsen og arbejdsopgaverne er på forhånd meget varieret. Uanset om I tager imod en ung ufaglært medarbejder, en ny lærling eller en faglært, så vær opmærksom på, at jeres introduktion skal gøre dem i stand til at blive 'en del af holdet' lige netop på jeres arbejdsplads.

Selv om der er ligheder med jobs, de har haft før, har du som arbejdsgiver pligt til at tjekke, at de kan udføre opgaven på den måde, der er korrekt hos jer både i forhold til sikkerhed og kvalitet. Det er også med til at inkludere den nye medarbejder, at de kan udføre opgaverne lige så godt som kollegerne.

Det gælder også, når I modtager praktikanter fra andre lande – læs mere i artiklen: [Sæt ord på uskrevne spilleregler og arbejdsmetoder, når du ansætter internationale medarbejdere](#).

Hvad viste spørgeundersøgelsen blandt landbrugsskolernes elever?

Overordnet har eleverne mange positive erfaringer med at starte på deres praktiksteder. Der er dog også nogle muligheder for, at der kan skabes endnu flere vellykkede praktikforløb. Det er disse resultater der fremhæves i nedenstående.

Vi spurgte ind til en række forhold ved opstarten på en læreplads, som de kunne huske tilbage på og spurgte samtidigt om, hvor vigtigt de syntes, at netop dette forhold var. Sammen viser spørgsmålene også, hvad de unge oplevede og hvor meget, den oplevelse vægter i deres samlede indtryk af opstarten på lærepladsen. For eksempel spurgte vi:

"Havde du en samtale med din leder efter de første uger, hvor du kunne mærke, at der var interesse for din trivsel?" (svarmuligheder: ja/nej).

"Jeg synes, det er vigtigt at lederen interesserer sig for elevens trivsel og taler med eleven om det." (svarmuligheder: Meget uenig/lidt uenig/ved ikke/lidt enig/meget enig).

Resultater fra spørgeundersøgelsen landbrugsskolernes elever

Fold alle
ud

Besøg før start og modtagelse den første dag

93 % af eleverne i undersøgelsen havde besøgt lærepladsen, før de startede. 87 % af dem fandt det vigtigt, at man som kommende lærling kom på besøg inden starten.

97 % blev taget personligt imod ved ankomsten den første dag af en person, der kunne hjælpe med de praktiske ting på arbejdspladsen.

87 % af eleverne fandt det vigtigt (meget vigtigt eller lidt vigtigt), at eleven besøger praktikpladsen før opstart.

86 % af eleverne fandt det vigtigt, at eleven bliver modtaget af en person, der kan hjælpe med de praktiske ting på arbejdspladsen.

Det kan du gøre:

Undersøgelsen viser, at langt de fleste praktiksteder sørger for en personlig modtagelse, når en ny lærling starter. Det er en vigtig ting, vi skal holde fast i, også i travle perioder. Hvis der opstår sygdom eller uforudsete opgaver, må denne vigtige opgave prioriteres højt. Så vil den nye lærling hurtigt finde sig til rette og bedre kunne hjælpe til med opgaverne.

Plan for oplæringen

Der manglede en elevmappe eller plan for opstarten i 84 % af de praktikforløb, eleverne havde haft. De steder, hvor der var lavet en plan eller mappe, var det kun ét ud af 3 praktiksteder, hvor lærlingene svarede, at planen blev gennemgået tilstrækkeligt grundigt sammen med dem.

Fordelene ved at lave en oplæringsliste:

- Alle kan beholde overblikket, også i travle perioder
- I undgår at glemme noget vigtigt, som lærlingen skal kende til
- Det bliver nemmere af dele opgaverne ud mellem flere personer

Tjeklisten skal ses som et tillæg til praktikplanen, der beskriver lærlingens faglige forløb gennem praktikken.

Det kan du gøre:

Brug linket og lav jeres egen tjekliste til oplæringen ved at tilrette skabelonen, så den passer til jer.

Hent tjeklisten til oplæringsplan

80-20 på forventningsafstemning med ansvarlig leder

Det er ærgerligt, at 20 % af eleverne svarede, at de ikke havde en forventningsafstemning med den leder, der var ansvarlig for deres oplæring. Selv om det er godt, at 80 % faktisk havde en forventningsafstemning, så er der god grund til at ønske sig dette for alle.

En afstemning af forventninger, ønsker/drømme og behov vil ofte fange mange misforståelser og skuffelser, før de giver problemer. Det gælder for begge parter, lederen og lærlingen – og så er det helt og aldeles gratis, at få talt ud om forventningerne på et tidligt tidspunkt.

Det kan du gøre:

I **Guide til sikker opstart** får du bud på spørgsmål og emner, der kan være gode at få talt om, allerede inden aftalen om praktik bliver indgået.

Ansvar for opgaver

98 % af eleverne svarer, at de blev givet ansvar for arbejdsopgaver under deres praktikforløb. Det er de generelt rigtig godt tilfredse med, og hele 83 % finder det vigtigt, 63 % finder det endda meget vigtigt - at få ansvar for opgaver. Men samtidig svarer 10 %, at de ikke var klar til ansvaret, da de fik det, og de følte sig lidt usikre.

Det kan du gøre:

Når ansvarsopgaver tildeles for tidligt eller uden den nødvendige oplæring, er der en øget risiko for fejl og ulykker. Brug oplæringserklæringen aktivt, som et redskab til at afklare sammen med lærlingen, hvornår han/hun er klar til at få tildelt ansvar.

Find oplæringserklæringerne her: [Erklæring om oplæring - Jordbrugets uddannelser](#)
Inddrag landbrugsskolen, hvis du og lærlingen er i tvivl om, hvordan de enkelte punkter skal forstås.

Sikkerheden først! De unge kommer mere til skade end andre aldersgrupper

77 % af eleverne oplevede klare retningslinjer for sikkerhed på deres oplæringssted. Det er godt! Men 23 % svarede "Nej" til spørgsmålet: "Synes du, der var klare retningslinjer for sikkerheden på arbejdspladsen?"

Med mere end 200 anmeldte ulykker hvert år siden 2018 for personer under 25 år er det vigtigt, at de unge møder tydeligere retningslinjer for sikkerheden på arbejdspladsen. Uden klare retningslinjer vil det ofte være op til den enkelte at vurdere, hvordan en opgave udføres på forsvarlig måde, og her vil de unges manglende erfaring udgøre en risiko for fejlvurdering.

Der anmeldes ca. 50 knoglebrud hvert år i denne unge aldersgruppe, og dertil er der hvert år et eller flere tilfælde af en 'tabt eller knust legemsdel', med undtagelse af året 2022.

I perioden 2018-2023 står de unge under 25 år for 25 % af alle de knapt 1.300 knoglebrud der sker i landbruget. Det vurderes, at de unge dermed er stærkt overrepræsenteret i denne statistik, selv om der ikke findes en entydig opgørelse af alderssammensætningen på beskæftigede i landbruget som helhed.

Tal for anmeldte ulykker er hentet fra Arbejdstilsynets statistikmodul, www.at.dk. Der er medtaget tal alene for landbrugets underbrancher.

Det kan du gøre:

Hent faktaarket **Stop op – når du har elever ansat** og brug det for eksempel til en fælles snak med medarbejderne om, hvordan I passer godt på de unge.

79-21 på oplevet sikkerhed

De unges sikkerhedsadfærd på arbejdspladsen er først og fremmest afhængig af, hvad de oplever, at andre gør. Det er påvist i adskillige undersøgelser, at særligt unge nye medarbejdere falder ind i den sikkerhedskultur, der findes på arbejdspladsen på forhånd. Selv om de har lært om sikkerhedsforskrifter for de enkelte opgaver på skolen, vil de alligevel ofte se bort fra dem og følge den praksis, de møder, når de kommer ud i praktikforløb.

Det er derfor et problem for de unges sikkerhed, at 21 % ikke oplevede, at de andre ansatte omkring dem arbejdede på en sikker og forsvarlig måde. Det er selvfølgelig godt, at 79 % kunne svare 'ja' til spørgsmålet. Men når vi ved, at den oplevede sikkerhed på arbejdspladsen, er så afgørende for de unges egen adfærd, er det et godt sted at sætte ind med forebyggelse.

Det kan du gøre:

Tal med dine medarbejdere om sikkerhed og sikker adfærd, **før** lærlingen starter:

- Er der dårlige vaner, der trænger til at blive ændret?
 - Er der mangler på udstyr, låger eller rækværk, der skal udbedres?
 - Er der arbejdsmetoder, I har vænnet jer til, som egentlig burde laves om, før det fører til en ulykke?
-

Det er nemmere af bruge værnemidler, når kollegerne gør det

64 % af eleverne svarede, at det er nemmere at bruge de nødvendige personlige værnemidler, når de kan se, at kollegerne også bruger dem.

60 % finder det vigtigt, at de andre ansatte omkring lærlingen bruger personlige værnemidler, når der er krav om det.

Gennem studier af de unges adfærd på deres arbejdsplads viser et tydeligt billede af, at kollegernes adfærd er den mest afgørende faktor for de unges sikkerhed. I projektet SAFU læring – Sikkert arbejde for unge gennem læring og instruktion – fra 2017 var en af hovedkonklusionerne:

Den vigtigste faktor for de unges sikkerhed er den arbejdspraksis, der allerede er på arbejdspladsen, når de møder op. Det, den unge selv møder op med, betyder mindre. Det viser resultaterne for alle de tre brancheområder, som vi har undersøgt i dette projekt. Hvis man vil sikre, at unge udvikler en hensigtsmæssig arbejds- og sikkerhedspraksis, er det vigtigste fokuspunkt derfor at udvikle den arbejds- og sikkerhedspraksis, som de erfarne medarbejdere på arbejdspladsen praktiserer.

Kilde for citat fra **SAFU LÆRING RAPPORT** side 8.

Det kan du gøre:

Sørg for en god kultur omkring brugen af værnemidler – det starter med din egen holdning og adfærd, og smitter derfra til medarbejderne. Brugen af værnemidler er et krav, ikke et valg for den enkelte.

De personlige værnemidler er afgørende for at undgå de skadelige virkninger på helbredet, der bygges op i kroppen gennem mange års arbejde. Derfor har de en meget stor effekt på muligheden for at bevare et godt helbred, når man bliver ældre.

Du må gerne spørge til lærlingens trivsel på arbejdspladsen

Du må gerne spørge til lærlingens trivsel på arbejdspladsen

Det var ca. 2 ud af 3 elever, der havde oplevet på deres praktiksted, at deres leder ved en samtale

efter de første uger, viste interesse for deres trivsel. Hele 84 % af eleverne finder det vigtigt, at lederen interesserer sig for lærlingens trivsel og taler med lærlingen om det.

Det kan du gøre:

Sæt tid af til en aftalt samtale med lærlingen, hvor I både taler om den faglige udvikling, om samarbejdet med kollegerne i hverdagen og om lærlingens trivsel generelt.

Samarbejdet er vigtigt for udbyttet af praktikforløbet

83 % af eleverne svarede, at samarbejdet med kollegerne og lederen er vigtigt for deres udbytte af praktikforløbet. I undersøgelsen spurgte vi konkret til elevernes erfaringer ud fra de erfaringer, som andre elever fortalte om ved en workshop på Arbejdsmiljøkonferencen for de grønne erhverv i november 2022. Formålet var på den måde at få et billede af, hvor udbredte de positive og negative erfaringer var.

Mange elever, 63-78 %, havde oplevet positive faktorer, som gjorde samarbejdet med kollegerne og lederen nemmere. Det var særligt et godt sammenhold, humor og en god snak i pauserne, der var erfaringen fra mange praktiksteder, men også en god tone, hvor der bliver sagt godmorgen og farvel hver dag.

Et mindre antal elever havde negative erfaringer, der gjorde samarbejdet svært. Den mest udbredte negative erfaring var, at de ikke var blevet forklaret, hvorfor de skulle gøre tingene på en bestemt måde. 21 % af eleverne havde oplevet dette.

13-16 % af eleverne havde erfaringer med:

- At blive kastet ud i nye ting og at man bliver skældt ud over, at man ikke kan finde ud af dem
- At blive kastet ud i noget arbejde, man ikke ved, om man kan udføre
- At blive sat til at lave det samme i hele praktikforløbet.

Derudover havde 8-11 % af eleverne oplevet:

- At kollegerne slet ikke ved, at eleven skal starte
- At der er nærmest ingen kommunikation med kollegerne eller med leder/chef
- At blive smidt ud i ting man slet ikke er klar til.

Endelig svarede 3 elever, at der var for meget drilleri på arbejdspladsen.

Det kan du gøre:

God kommunikation med lærlingen er lige som lærlingens fysiske sikkerhed i høj grad afhængig af lederen som rollemodel. Når en leder udviser interesse for lærlingen, spørger til lærlingens mening og bruger lidt tid på at få den nyankomne inkluderet i samtaler om arbejdet, og smitter det videre til medarbejderne.

Når du har forventninger til, at de øvrige medarbejdere står for oplæring af lærlingen, er det vigtigt at sige dette klart, og sørge for, at der er afsat tid til oplæringen. Brug gerne tid på at anerkende de medarbejdere, der gør noget særligt for, at lærlinge og nyansatte føler sig inkluderet, eller hjælper dem med at lære opgaverne på den rigtige måde.

Om undersøgelsen:

Vi bad 100 landbrugsskoleelever i 2023 om at deltage og fik svar fra alle. Spørgeskemaet er udarbejdet ud fra en workshop med elever, der deltog på Arbejdsmiljøkonferencen for de grønne erhverv i november 2022, hvor eleverne fortalte om både gode og dårlige erfaringer fra praktikstederne, om ønsker og gode ideer til læremestrene. Det er på den måde erfaringer, ønsker og ideer fra andre elever, der er grundlaget for de spørgsmål, vi stillede.

Læs eller hent Guide til den gode opstart (pdf)

Hent tjeklisten til oplæringsplan

Emneord

Arbejdsmiljø

Personaleledelse

Økonomi og ledelse

Tema: Arbejdsmiljø

Arbejdsmiljø og arbejdssikkerhed på landbrugsbedrifter handler i høj grad om at udvise rettidig omhu og passe på sig selv, familien, de ansatte og hvem der ellers har sin gang på gården. Ved at være forberedt kan rigtig mange ulykker undgås.

Publiceret: 13. december 2023

Opdateret: 13. december 2023

Vil du vide mere?

Marianne Norup

Specialkonsulent

SEGES Innovation P/S

mano@seges.dk

+45 5048 0944

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S	Tlf.	8740 5000
Agro Food Park 15	Fax.	8740 5010
8200 Aarhus N	Email	info@seges.dk